



# Εκδοτικά και άλλα στοιχεία

Εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ

Αθήνα 1996, έκδοση 22<sup>η</sup>

1<sup>η</sup> έκδοση: 1946

Μυθιστόρημα αφιερωμένο στη Μυρτώ, το αγαπημένο κοριτσάκι του συγγραφέα. Είναι βασισμένο σε προσωπικά του βιώματα.

Είναι το πρώτο μυθιστόρημα από μια σειρά τεσσάρων βιβλίων με ήρωα τον Μέλιο Καδρά. Τα άλλα τρία είναι τα εξής: *Ένα παιδί μετράει τ' άστρα*

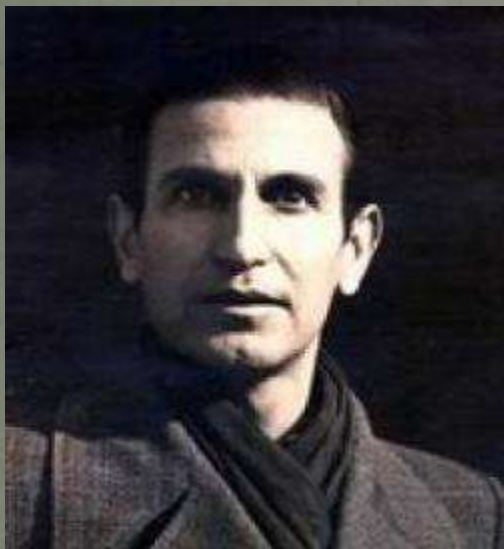
*Αγέλαστη άνοιξη*

*Κάτω απ' τα κάστρα της ελπίδας*



# Μενέλαος Λουντέμης (Ο συγγραφέας)

(1906-1977)



- Ο Μενέλαος Λουντέμης γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Το πραγματικό του όνομα ήταν Δημήτρης Βαλασιάδης και προερχόταν από εύπορη οικογένεια της Πόλης που χρεοκόπησε μετά από την εγκατάστασή της στο ελληνικό κράτος.
- Σε παιδική ηλικία έζησε για λίγο στο κρατικό οικοτροφείο της Έδεσσας, σύντομα όμως μπήκε στη βιοπάλη (γραμματοδιδάσκαλος, ψάλτης, εργάτης στα τεχνικά έργα του Γαλλικού ποταμού).
- Πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση και εντάχθηκε στο ΕΑΜ, όπου διετέλεσε και γραμματέας της οργάνωσης διανοουμένων. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου εξορίστηκε στη Μακρόνησο και τον Άη Στράτη και το 1958 πέρασε από δίκη για το βιβλίο του *Βουρκωμένες μέρες*.
- Από το 1958 ως τη μεταπολίτευση του 1974 έζησε αυτοεξόριστος στη Ρουμανία, ενώ κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Παπαδόπουλου του είχε αφαιρεθεί η ελληνική ιθαγένεια.

## Μενέλαος Λουντέμης ( το έργο του)



- Την πρώτη του εμφάνιση στη λογοτεχνία πραγματοποίησε γύρω στο 1930 με δημοσιεύσεις ποιημάτων και διηγημάτων στο περιοδικό *Νέα Εστία*. Το 1938 εξέδωσε τη συλλογή διηγημάτων *Τα πλοία δεν άραξαν*, για την οποία τιμήθηκε με το Μέγα Κρατικό Βραβείο Πεζογραφίας. Το σύνολο του έργου του καλύπτει όλα σχεδόν τα είδη του γραπτού λόγου (πεζογραφία, ποίηση, δοκίμιο, θέατρο, παιδική λογοτεχνία, μετάφραση κ.ά.). Ο Μενέλαος Λουντέμης ανήκει στους έλληνες λογοτέχνες του μεσοπολέμου που στράφηκαν προς τον κοινωνικό ρεαλισμό.
- Η ιδιοτυπία του έργου του βρίσκεται στον «ερασιτεχνικό» τρόπο γραφής, τον οποίο υπηρέτησε επειδή, καθώς ο ίδιος υποστήριζε, δεν τον ενδιαφέρει η Τέχνη αλλά η καταγραφή της πραγματικότητας και η κατάδειξη της κοινωνικής ανισότητας.
- Στο σύνολο του έργου του έχει την τάση να στρέφεται εξ ολοκλήρου γύρω από ένα κεντρικό πρόσωπο-αφηγητή (που συνήθως παραπέμπει στον ίδιο τον συγγραφέα), ο οποίος ανήκει στους περιθωριακούς τύπους των καταπιεσμένων κοινωνικά στρωμάτων.
- Μας δίνει την προσωπική του οπτική της μοναξιάς, του ανεκπλήρωτου του έρωτα και της δυστυχίας του κόσμου.
- Σε έργα του, όπως το *Συννεφιάζει* και το *Ένα παιδί μετράει τ' άστρα* δημιουργεί ολοκληρωμένους, ζωντανούς χαρακτήρες, οι οποίοι συγκροτούν μια ολόκληρη μικρή κοινωνία.



# Βασικά στοιχεία της υπόθεσης

- Η υπόθεση εξελίσσεται μέσα στη μακεδονική φύση, όπου ο συγγραφέας διηγείται με παραστατικό τρόπο τις δυσκολίες της ζωής και τον μόχθο των ανθρώπων.

## Κύρια πρόσωπα

- Ο αφηγητής
- Ο Σουκρής (το Τουρκάκι)
- Ο Κρίστας, ο φίλος του
- Ο Πέτρε, το αφεντικό τους

# Στοιχεία του περιεχομένου (1)

Στην αρχή ο αφηγητής παραπονιέται για τη βροχή που θα λασπώσει τους τόπους. Φτιάχνει τούβλα μέσα σε άσχημες συνθήκες και γι' αυτό ονομάζονται Λασπιάδες. Μας λέει και για την πρώτη του δουλειά που πωλούσε φρούτα κοντά στους σταθμούς των τρένων. Βοηθό του είχε ένα Τουρκάκι, τον Σουκρή. Όταν έπρεπε να φύγει ο βοηθός του, διότι έδιωχναν τους Τούρκους, προσπαθεί να τον παρηγορήσει, ο Σουκρής όμως σκοτώνεται με τραγικό τρόπο πάνω στις ράγες των τρένων. Αυτό το γεγονός κάνει τον συγγραφέα να αναλογίζεται τη μοίρα της ψυχής του Σουκρή. Έπειτα γνωρίζει τον Κρίστα, ένα γεροδεμένο παλλικάρι, που θα τον πάρει στην δουλειά με τα καλούπια των τούβλων. Μας περιγράφει τους κατοίκους και την πόλη όπου βρίσκεται, μαθαίνει και τα νέα ότι πέθανε ο Ποίος ένας πολύ γραφικός τύπος. Ύστερα μας λέει και για το κορίτσι του τη Σίικα και τη μάνα της. Η μάνα δεν τον συμπαθούσε και τύγγανε της υποτίμησής της.

Πηγαίνει στη δουλειά που του είπε ο Κρίστας. Μας περιγράφει όλους τους συναδέλφους του. Είναι όλοι επηρεασμένοι από τη θρησκεία και τις προκαταλήψεις τους. Μόνο ο Κρίστα του εμπνέει εμπιστοσύνη, ο Κρίστα τον κατατοπίζει για όλα, ακόμα και πώς να βρίσκει τροφή από το ποτάμι. Εστιάζει στον Πέτρε το αφεντικό τους, έναν κρύο και άσπλαχνο άνθρωπο. Είναι πολύ αυστηρός μαζί τους και δεν τους αφήνει να ξαποστάσουν. Αυτοί πάλι τα βάζουν με τη μοίρα τους. Έρχεται η μέρα πληρωμής και ο καθένας γυρίζει σπίτι του.



## Στοιχεία του περιεχομένου (2)

- Στον δρόμο συλλογίζεται τον παράδεισο, κάτι που το κάνει συχνά. Στον δρόμο συναντά και το γυφτάκι που είναι συνάδελφός του. Στην αρχή η προκατάληψή του δεν τον αφήνει να τον προσεγγίσει, μετά όμως με συμπόνια τον κάνει φίλο του. Ήταν και η τελευταία φορά που τον είδε. Πάει και βρίσκει τη φίλη του τη Σίικα και μαζί πάνε στο τσίρκο. Μένουν έκθαμβοι με τις πρωτόγνωρες εικόνες που βλέπουν.
- Πάλι πίσω στη δουλειά όπου πιάνει ασταμάτητη βροχή και όλα γίνονται λάσπες. Δεν μπορούν να δουλέψουν με τέτοιες συνθήκες, αλλά ο Πέτρε τους εξαναγκάζει. Ο Γιοβάνης επειδή ήθελε να κόψει ξύλα για να ζεσταθούν απολύεται από τον Πέτρε. Ο συγγραφέας από το κρύο και τη βροχή αρρωσταίνει και βλέπει εφιάλτες. Αφού γίνεται καλά, παίρνει το τρένο για το σπίτι του, όπου μαθαίνει ότι έφυγε η Σίικα. Στην πόλη επισκέπτεται το κινηματοβέρνιο, όπου βλέπεις μαγικές εικόνες, μάλλον εννοεί τον κινηματογράφο. Μας περιγράφει τον Πέτρο, έναν άντρα που έβαζε την τάξη. Πηγαίνει στον σταθμό του τρένου και στην προσπάθειά του να μπει σε ένα μεγάλο τρένο, το express, αντιμετωπίζεται με περιφρόνηση από τους ανθρώπους. Παίρνει τον δρόμο για το χωριό του με παρέα έναν γέρο με το γαϊδουράκι του. Σε ένα σημείο συναντά και τον Πέτρε που είναι ετοιμοθάνατος. Συνεχίζει τον δρόμο για το Μάικοβο όπου θα είναι και ο προορισμός του. Ο γέρος τον κατατοπίζει για το πώς θα πάει. Δίνει ζωή στον δρόμο και κάνει διάλογο μαζί του. Αφήνεται στην ιδέα του μεγαλείου του χωριού του μέχρι που φτάνει.

# Η γλώσσα του έργου

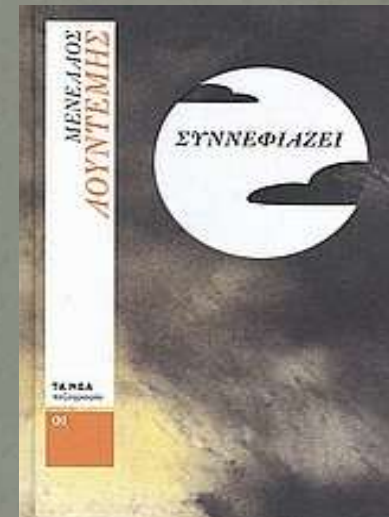
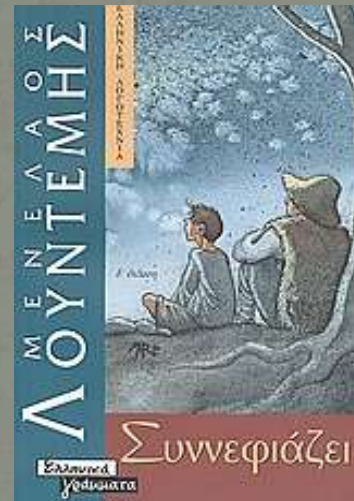
- Είναι απλή και συχνά στον λόγο του εμφανίζονται παροιμιακές φράσεις και μικρές παραβολικές ιστορίες.
- Κάθε ήρωας μιλάει τη δική του γλώσσα, δηλαδή το δικό του ιδίωμα, τη δική του ιδιόλεκτο. Έτσι τα πρόσωπα είναι πιο αληθοφανή, φαίνονται σχεδόν πραγματικά.



# Προσωπικές εντυπώσεις

Ο συγγραφέας αφήνεται στους συνειρμούς των σκέψεών του και καταπιάνεται με μικρές λεπτομέρειες για να δώσει ζωή στην αφήγησή του. Με εντυπωσιάζει ο σχολιασμός που κάνει για το καθετί με τόσο παραστατικό τρόπο. Τον απασχολεί η μοίρα της ψυχής του καθενός. Δείχνει τη φτώχεια που επικρατεί και τη δυσκολία του να είσαι μόνος και αβοήθητος. Την ψυχρή αντιπετώπιση των αδύνατων από τους άλλους, αλλά και την αξία της φιλίας. Αποτυπώνει τη μικρότητα των χαρακτήρων μέσα από την κουλτούρα τους και τα λόγια τους. Δείχνει μεγάλο σεβασμό στον Θεό αλλά συνάμα τον νιώθει και απόμακρο. Οι προκαταλήψεις είναι ένας από τους λόγους που υπάρχει αυτή η αντιπάθεια μεταξύ των ανθρώπων, π.χ. πίστευαν ότι θα κολλήσουν μαυρίλα από το Τουρκάκι.

# Μερικές από τις εκδόσεις του *Συννεφιάζει*



- Δωρικός
- Ελληνικά Γράμματα
- Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη



# Ο μικρός Σουκρή αγαπήθηκε από πολλές γενιές μαθητών...

- Από το 1976 ανθολογείται συνεχώς στο σχολικό βιβλίο: *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Γυμνασίου, Ο.Ε.Δ.Β. των Γρηγοριάδη Ν., Καρβέλη -., Μηλιώνη Χ., Μπαλάσκα Κ., Παγανό Γ., στη θεματική ενότητα «Η αγάπη για το συνάνθρωπο».*
- Από το 2012 υπάρχει στο βιβλίο του εκπαιδευτικού *Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Γ΄ Γυμνασίου, Τεύχος Α΄ - «Οικουμενικές αξίες και Λογοτεχνία»* η εξής δραστηριότητα:
  - «Να διαβάσετε την ιστορία του μικρού Σουκρή στο έργο του Μενέλαου Λουντέμη *Συννεφιάζει*. Ποιο οικουμενικό μήνυμα μεταδίδει η σχέση των δύο παιδιών; Με ποιο «νέγρικο» ποίημα έρχεται σε αντίθεση; Ποια τραγική φιγούρα την συνδέει με το απόσπασμα από το *Ουδέν νεώτερον...* του Ρεμάρκ;